

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (Participatory Policy Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่มีลักษณะเป็นการใช้สหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลายแหล่ง และหลายวิธีการ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ และพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีความครอบคลุม ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความชัดเจน ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครู ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และการยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย และระยะที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วย การวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ชุด และการประชุมสนทนากลุ่มกรรมการบริหารคณะครุศาสตร์หนึ่งแห่ง เพื่อให้ได้รับการยืนยันว่าเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายตามเกณฑ์การเป็นนโยบายที่ดี

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการผลิตครู

1.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการผลิตครู โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นเดียวกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รองลงมาคือด้านการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู

1.2 ปัญหาการผลิตครูในแต่ละด้าน มีดังนี้

1.2.1 ด้านการวางแผนการผลิตครู พบว่าลำดับสูงสุด คือ จำนวนการรับนักศึกษาในแต่ละปีมากขึ้นไป ทำให้การผลิตบัณฑิตครูขาดมาตรฐานและคุณภาพ รองลงมาคือ ขาดการประสานงานด้านการวางแผนการผลิตครูกับหน่วยงานผู้ใช้ครูอย่างมีระบบทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น

1.2.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ลำดับสูงสุด คือ ขาดแคลนสถานที่และอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาภาคปฏิบัติ รองลงมา คือ ขาดแคลนสื่อ และครุภัณฑ์ทันสมัยในห้องเรียน

1.2.3 ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ลำดับสูงสุด คือ นักศึกษามีจำนวนมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถนิเทศการสอนได้อย่างทั่วถึง รองลงมา คือ โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ห่างไกลทำให้ไม่สามารถไปนิเทศการสอนได้ตามเกณฑ์

1.2.4 ด้านการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน ลำดับสูงสุด คือ อาจารย์มีชั่วโมงสอนและภาระงานด้านอื่นๆ มากทำให้ไม่สามารถผลิตผลงานทางวิชาการและการวิจัย รองลงมา คือ จำนวนทุนและงบประมาณสนับสนุนการศึกษาต่อไม่พอเพียง

1.2.5 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู ลำดับสูงสุด คือ อาจารย์ไม่ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครูกับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รองลงมา คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครูยังไม่เข้มแข็งและต่อเนื่อง

1.2.6 ด้านอื่นๆ ลำดับสูงสุด คือ อาคารสถานที่ในการจัดกิจกรรมนักศึกษาไม่เพียงพอ รองลงมา คือ ศิษย์เก่ายังไม่ให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือในกิจกรรมของสาขาวิชาและคณะ

1.3 แนวทางพัฒนาการผลิตครูในด้านต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1.3.1 ด้านการวางแผนการผลิตครู พบว่า ลำดับสูงสุด คือ การคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนโดยเน้นคุณสมบัติเป็นคนเก่ง ดี และมีใจรักในวิชาชีพครู รองลงมา คือ ควรรับนักศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้

1.3.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ลำดับสูงสุด คือ ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา รองลงมา คือ ควรสนับสนุนให้สาขาวิชามีห้องคอมพิวเตอร์ และห้องสมุดเฉพาะทางเพื่อสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ

1.3.3 ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ลำดับสูงสุด คือ พัฒนาระบบการนิเทศและให้ความสำคัญกับการนิเทศนักศึกษา รองลงมา คือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการฝึกประสบการณ์ในวิชาชีพครู เช่น มีโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

1.3.4 ด้านการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน ลำดับสูงสุด คือ ปรับปรุงระเบียบการลาศึกษาต่อ เพื่อให้สามารถลาศึกษาต่อได้ทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ โดยได้รับเงินเดือนและทุนการศึกษา รองลงมา คือ เพิ่มจำนวนเงินทุนศึกษาต่อของอาจารย์ตามค่าใช้จ่ายจริงและเงื่อนไขการให้ทุนควรมีความยืดหยุ่น

1.3.5 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู ลำดับสูงสุด คือ ควรประสานงานในเชิงรุกกับทุกฝ่าย เพื่อสร้างความร่วมมือให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น รองลงมา คือ จัดประชุมสร้าง

ความเข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับคณะครุศาสตร์มากยิ่งขึ้น

1.3.6 ด้านอื่นๆ ลำดับสูงสุด คือ ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมหรือตั้งชมรมศิษย์เก่าเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มและติดต่อสื่อสารอย่างมีระบบ

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูของคณะครุศาสตร์

โครงสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครู แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ และประเด็นข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครู ซึ่งมี 5 ด้าน แต่ละด้านประกอบด้วยมาตรการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านการวางแผนการผลิตครู ประกอบด้วยมาตรการดำเนินงาน 7 มาตรการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยมาตรการดำเนินงาน 12 มาตรการ ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วยมาตรการดำเนินงาน 7 มาตรการ ด้านการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน ประกอบด้วยมาตรการดำเนินงาน 7 มาตรการ และด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู ประกอบด้วยมาตรการดำเนินงาน 9 มาตรการ รวมมาตรการดำเนินงานในข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 42 มาตรการ โดยข้อเสนอเชิงนโยบายได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านความครอบคลุม ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความชัดเจน ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

อภิปรายผล

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยสภาพการดำเนินงานการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ทั้ง 8 แห่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการศึกษาจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายการผลิตครู ซึ่งประกอบด้วยอธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ คณบดีคณะครุศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำคณะและผู้ทรงคุณวุฒิในสภาวิชาการ รวมถึงคณาจารย์คณะครุศาสตร์ทำให้ผู้วิจัยสามารถร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลังจากนั้นได้มีการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ชุด แล้วนำเข้าสู่การประชุมสนทนากลุ่มของกรรมการบริหารคณะครุศาสตร์แห่งหนึ่ง ทั้งนี้ในกระบวนการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย ยังมุ่งที่จะให้มีการตรวจสอบการเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี และจากข้อค้นพบแต่ละประเด็นนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการผลิตครู

การดำเนินการผลิตครู ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการผลิตครู ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน และด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู พบว่า ระดับการดำเนินงานโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมี

ความพร้อมและมีประสิทธิภาพในการผลิตครูมาเป็นระยะเวลายาวนาน ถือว่าการผลิตครูเป็นพันธกิจสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่คณะครุศาสตร์มีปรัชญาและวิสัยทัศน์ที่คล้ายกัน คือ เน้นผลิตครูดี มีความรู้คู่คุณธรรม และมีจิตวิญญาณความเป็นครู และแต่ละสถาบันมีเป้าหมายมุ่งสู่ความเป็นเลิศในการผลิตครู สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การศึกษา (พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2558) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556 : 23) ที่มี แนวทางปรับปรุงระบบการผลิตครู โดย 1) สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู 2) ปรับปรุงระบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ และ 3) การพัฒนาคณาจารย์ของสถาบัน ผลิตครู โดยมีแผนพัฒนาและกรอบอัตรา กำลังที่ชัดเจน นอกจากนี้แต่ละมหาวิทยาลัยยังต้องปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545 : 42) หมวด 7 มาตรา 52 ที่ระบุ “ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับ ประสานให้สถาบันทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนา บุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง” ทำให้ครู ผู้บริหารและคณาจารย์ต้องนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกัน และ สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาและการผลิตครูของประเทศฟินแลนด์ ที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจ ให้คนเก่งเข้าสู่วิชาชีพครู ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาและการผลิตครูเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ มีการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนา การผลิตครูอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ที่เป็นครูจะต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท เป็นนักวิจัย สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ อย่างดี รวมถึงให้ความสำคัญกับท้องถิ่นในการจัดการศึกษา เน้นความเข้มแข็งของชุมชน เปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และจัดสภาพ แวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษา (Niemi, 2003 : 85) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบผลการ ดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนการผลิตครู พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สาขาวิชาที่เปิดสอนมีความสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการเปิดสอนสาขาวิชาต่างๆ นั้น สถาบันผลิตครูจะทำการศึกษาวิจัยความต้องการของสังคม และเปิดสอนในสาขาวิชาที่ตรงกับสาระการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือตรงกับความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครู ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้ผู้ใช้ครู ตัวแทนภายนอก ผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายการผลิตครู แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการผลิตครูที่ผ่านมายังขาดการประสานงาน และการเปิดโอกาสให้หน่วยงานผู้ใช้ครู ตัวแทนภายนอก ผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายการผลิตครู และผลการดำเนินงานในข้ออื่นๆ ก็ไม่สูงเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการรับนักศึกษาของแต่ละสถาบัน ถึงแม้ว่าได้วางแผนการรับนักศึกษาในแต่ละปีการศึกษาไว้อย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติจะมีการรับนักศึกษาเกินกว่าที่กำหนดไว้ จึงส่งผลให้มีปริมาณนักศึกษาคูมากเกินความ

ต้องการ อีกทั้งในระดับชาติยังไม่มีแผนการผลิตครูและแผนความต้องการครูที่ชัดเจน ทำให้สถาบันผลิตครูหลายแห่งมีการรับนักศึกษาครูจำนวนมาก และเป็นการผลิตครูตามความพร้อมของสถาบันมากกว่าเป็นการผลิตเชิงคุณภาพและตรงตามความต้องการของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับพญทธีศิริบรรณพิทักษ์ (2546 : 3) ที่ได้เสนอนโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา คือ “ยกระดับคุณภาพการผลิตครู ให้ครูมีคุณภาพสูงในการสร้างสรรค์การเรียนรู้แนวใหม่ตามพระราชบัญญัติศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และให้มีปริมาณบัณฑิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษารุ่นใหม่ทั้งระบบที่สอดคล้องกับปริมาณความต้องการของการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และทุกสาขาวิชา” และสอดคล้องกับไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2556 :7) ที่กล่าวว่า “ปัจจุบันมีผู้อยากเรียนครูมาก จึงควรใช้โอกาสนี้คัดเลือกคนเข้ามาเรียนครูและจำกัดจำนวนรับครูให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ และครูสภาต้องทำความเข้าใจกับคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ว่า ในแต่ละปีควรจะได้รับครูจำนวนเท่าใด โดยต้องมีการวางแผนร่วมกันทุกฝ่าย” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ดิเรก พรสีมา (2556 : สัมภาษณ์) ที่กล่าวว่า “การวางแผนและกระบวนการผลิตครูให้มีคุณภาพจะต้องคำนึงถึง Input ที่เข้ามาและจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนานักศึกษาครู ทั้งนี้รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับนโยบายการผลิตครู ที่ผ่านมานโยบายการผลิตครูของประเทศค่อนข้างวิกฤติ ทำให้เกิดปัญหาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของครู ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีนโยบายการผลิตครูที่แน่นอน จำกัดจำนวน และเข้มงวดในกระบวนการผลิตครู”

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่าข้อที่มีการดำเนินงานสูงสุด คือ รายวิชาในหลักสูตรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แสดงว่าคณะครุศาสตร์และคณาจารย์ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันผลิตครูต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและหลากหลาย เพื่อผลิตครูให้ตรงกับความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครูและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพญทธีศิริบรรณพิทักษ์ (2546 : 4) ที่ว่า ต้องพัฒนาหลักสูตรผลิตครูรุ่นใหม่ให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ บัณฑิตมีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นทั้งในเนื้อหาวิชา ทักษะเชิงวิชาการและวิชาชีพ เน้นสมรรถนะในการเป็นครู มีรายวิชาสำคัญที่เตรียมผู้เรียนไปปฏิบัติงานครูเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง (2556 : สัมภาษณ์) ที่กล่าวว่า “การพัฒนาการศึกษาครูให้เน้นที่หลักสมรรถนะครู (Competency Based Teachers) หลักสูตรต้องเน้นที่ Competency Teacher Performance มากกว่าการเรียนครบหน่วยกิต และควรเรียนรู้ให้เกิดประสบการณ์ตามสถานการณ์จริงมากกว่าฟังบรรยายในห้องเรียน” และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2551 : 170) ที่ได้เสนอเชิงยุทธศาสตร์การผลิตครูมืออาชีพ โดยเน้นการเร่งรัดพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่เน้นคุณภาพเฉพาะ

เน้นการพัฒนาด้านวิชาการและวิชาชีพ จิตวิญญาณความเป็นครู มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเน้นภาคปฏิบัติในสถานศึกษาให้มากขึ้น

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยในการดำเนินงานต่ำสุด คือ จำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชาไม่เป็นไปตามเกณฑ์ รองลงมา คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ยังไม่เพียงพอสำหรับการเรียนการสอนและการบริการนักศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถาบันผลิตครูหลายแห่งมีการรับนักศึกษาครูจำนวนมาก จึงส่งผลกระทบต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน และขาดแคลนสถานที่ และอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน

1.3 ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นด้านที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด อาจเป็นผลมาจากการศึกษาที่คณะครุศาสตร์ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการผลิตครูหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีคุณภาพนั้น จะเสริมสร้างคุณภาพของการผลิตครูได้อย่างดียิ่ง กล่าวคือจะมีส่วนช่วยให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจ และพัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ครูได้เป็นอย่างดี (สมาคมการศึกษาเปรียบเทียบและการศึกษานานาชาติ. 2554 : 110) สอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 ก : 7) ที่เสนอมาตรการว่า “ในการผลิตครูจะต้องมีการจัดให้มีนิสิต/นักศึกษาทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ได้ฝึกประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพครู” นอกจากนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ได้ดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งมีผู้รับผิดชอบงานโดยตรง และมีผู้รับผิดชอบร่วมกันหลายฝ่าย จึงทำให้เกิดผลดีในการดำเนินงาน

1.4 ด้านการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน ซึ่งมีผลการดำเนินงานในระดับมาก เป็นผลเนื่องมาจากทุกมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในทุกด้าน แต่อาจมีการปฏิบัติหรือวิธีการให้การสนับสนุนแตกต่างกันบ้าง ตามข้อจำกัดของแต่ละสถาบัน ทั้งนี้เพราะสถาบันผลิตครูจะต้องกำหนดภารกิจของคณาจารย์ในสถาบันให้ชัดเจน ทั้งการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เน้นการบูรณาการภารกิจทุกด้าน โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งสร้าง และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์ สอดคล้องกับปัจจุบันและความต้องการของชุมชน ต้องมุ่งสร้างสรรค์องค์ความรู้ เพื่อให้ตอบสนองปัญหา และความต้องการของชุมชน มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนและกำกับดูแลให้คณาจารย์ทุกคนปฏิบัติตามภารกิจอย่างครบถ้วนและมีคุณภาพ โดยเฉพาะอาจารย์ใหม่ที่เข้ามาเป็นอาจารย์ของคณะครุศาสตร์ ควรจะต้องได้รับการคัดสรรอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และถึงพร้อมด้วยความเป็นครูอย่างแท้จริง โดยใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลาย สนับสนุนให้คณาจารย์ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและมีความก้าวหน้าทางวิชาการ และสถาบันต้องใช้ประโยชน์จากคณาจารย์ให้เต็มศักยภาพ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนา

วิชาการ เพื่อให้สถาบันเป็นที่ยอมรับของสังคม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงุทธ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2544 : 112) เรื่อง ภาวะวิกฤติและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อปฏิรูป การศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 9-10 (พ.ศ.2545-2554) ผลการวิจัยพบว่าข้อเสนอ ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนบทบาทและพันธกิจ เร่งรัดพัฒนาคณาจารย์ เร่งรัดสร้างองค์ความรู้ใหม่และปฏิรูปโครงสร้างการบริหารและการประกัน คุณภาพ ส่วนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการผลิตครูใหม่ เน้นการปฏิรูปกระบวนการผลิตครูใหม่ และ สรรหาครูใหม่เชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับวิเศษ ชินวงศ์ (2553 : 193) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา ยุทธศาสตร์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาชีพครู สำหรับคณะครุศาสตร์ กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุรินทร์ ที่เสนอแนะแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาชีพครูสำหรับ คณะครุศาสตร์ว่า ควรคัดเลือก สรรหา และพัฒนาคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถและมี คุณลักษณะที่เหมาะสมทดแทนคณาจารย์ที่เกษียณอายุราชการ และควรพัฒนางานวิจัย ดำรา เอกสารทางวิชาการของคณาจารย์และบุคลากรคณะครุศาสตร์

1.5 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู ซึ่งจากการวิจัยพบว่ามี การดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กร ทางวิชาชีพครู (คุรุสภา) และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาของภาครัฐ ที่เป็นเช่นนี้เพราะในการจัดการศึกษาสายครู หน่วยงานคุรุสภามีหน้าที่ในการกำกับกระบวนการ ผลิตครูของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จึงเป็นหน้าที่ของคณะครุศาสตร์ที่ต้องประสานงานและ ร่วมมือกับคุรุสภามากกว่าหน่วยงานอื่นๆ ขณะเดียวกันคณะครุศาสตร์จะต้องสร้างความร่วมมือ สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานทางการศึกษาภาครัฐ โดยเฉพาะ โรงเรียนในโครงการร่วมพัฒนาวิชาชีพ ครู เพื่อส่งนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จึงทำให้ผลการดำเนินการในข้อนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครูที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร (2554 : 7) ได้เสนอว่า การรวมพลังองค์กรและเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครูหรือ การผลิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏจำเป็นต้องใช้ยุทธศาสตร์บูรณาการ โดยให้มีความร่วมมือกับ สถาบันอื่นๆ ในการผลิตครู ซึ่งเป็นการรวมพลังองค์กรและเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู ทั้งองค์กรภายในที่เป็นคณะ สำนักต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและองค์กรภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะ หน่วยงานผู้ใช้ครูและหน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู และธีระ รุญเจริญ (2553 ; อ้างถึง ในวิเศษ ชินวงศ์. 2553 : 221) ได้กำหนดยุทธศาสตร์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาชีพครู ในประเด็น ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ โดยเสนอแนะทางดำเนินการในการสร้าง เครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก สร้างเครือข่ายกับคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และสร้าง เครือข่ายกับสถานศึกษา

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครู

จากผลการวิจัยพบว่าภาพรวมของข้อเสนอเชิงนโยบายทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการผลิตครู ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการพัฒนาคุณาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุน และด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู ได้ผ่านกระบวนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการผลิตครู การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุม สันทนาการกลุ่มกรรมการบริหารคณะ บณฐานของความครอบคลุม ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความชัดเจน ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ เพื่อให้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้มีความสมบูรณ์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2556 : 3) ที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูประบบผลิตและพัฒนาครู “ให้มีจำนวนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการ มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปัจจุบัน รองรับหลักสูตรใหม่และการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ ให้ส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน และคุณภาพผู้เรียน” และสอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) การพัฒนาระบบผลิตครู คุณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานทศวรรษเลขธิการสภาการศึกษา, 2552 ก : 7) ที่เสนอมาตรการว่า “ปรับระบบการผลิต การคัดสรร ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ให้สามารถจูงใจคนเก่งและดี มีใจรักในวิชาชีพมาเป็นครู คุณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เช่น มีการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนดี มีใจรักมาเป็นครู และรับประกันบรรจุเป็นข้าราชการครูเมื่อสำเร็จการศึกษา หรือจัดให้มีนิสิต/นักศึกษา ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ฝึกประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพครู” และยังสอดคล้องกับ ดิเรก พรสีมา (2556 ก : 2) ที่ได้เสนอข้อเสนอเร่งด่วนเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู คือ 1) กำหนดนโยบายให้สถาบันผลิตครู ดำเนินการผลิตครูทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ครู ด้วยการกำหนดโควตานักศึกษาคู แลงบประมาณสนับสนุนการผลิตครูให้แก่สถาบันผลิตครูแต่ละแห่งตามจำนวน โควตาที่ได้รับ 2) พัฒนาศักยภาพสถาบันผลิตครูให้มีศักยภาพใกล้เคียง หรือทัดเทียมกับสถาบันผลิตครูของประเทศชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน ด้วยการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการศึกษาต่อต่างประเทศแก่ผู้ที่ประสงค์จะเป็นคณาจารย์ และการจ้างคณาจารย์ชาวต่างประเทศมาทำการสอน และวิจัยประจำสถาบันผลิตครูของไทย และ 3) จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของสื่อการเรียนรู้อครุภัณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการเรียนการสอนในทุกสาขาวิชา เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ประเทศสิงคโปร์ที่ได้ให้ความสำคัญกับวิชาชีพครู โดยเน้นคัดเลือกคนเก่งเข้าสู่วิชาชีพครู ส่งเสริมสมรรถนะการเป็นครู การพัฒนาหลักสูตร พัฒนาคุณภาพการสอน การอบรมครูก่อนประจำการ และครูประจำการ (Griffin, Cuc, Gillis & Thanh, 2006 : 71)

2.1 ด้านการวางแผนการผลิตครู : วางแผนการผลิตครูให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนการผลิตครูและความต้องการใช้ครูของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยประกอบด้วยมาตรการ

ดำเนินงาน 7 มาตรการ เกี่ยวกับนโยบายในด้านการวางแผนการผลิตครูนั้น ในการนำไปสู่การปฏิบัติ ควรต้องมีแผนการผลิตครูที่สัมพันธ์กับแผนการใช้ครู โดยมีการจัดทำแผนการผลิตครูในระดับชาติ ที่ชัดเจนและสัมพันธ์กับแผนการใช้ครู และแนวโน้มความต้องการครูประเภทต่างๆ ของประเทศ และจัดทำแผนการผลิตครูของแต่ละสถาบันให้สอดคล้องกับแผนการผลิตครูระดับชาติดังกล่าว ซึ่งข้อเสนอนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของพลฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2546 : 30) ที่กล่าวว่า ควรมีการยกระดับคุณภาพการผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษารุ่นใหม่ให้มีคุณภาพสูง ในการสร้างสรรค์การเรียนรู้แนวใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และให้มีปริมาณบัณฑิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษารุ่นใหม่ทั้งระบบที่สอดคล้องกับปริมาณความต้องการของการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และทุกสาขาวิชา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมาคมการศึกษาเปรียบเทียบและการศึกษานานาชาติ (2554 : 186) ในยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาของประเทศไทยในอนาคตระยะกลางที่สอดคล้องนโยบายกำลังคนของประเทศ ที่เสนอให้จัดทำแผนการพัฒนาศึกษาและการพัฒนาครูแต่ละสาขาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศและแผนพัฒนากำลังคน โดยความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการประชุมจัดทำแผนการผลิตกำลังคนสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศ ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ระบุว่า “สถาบันผลิตครู ผลิตครูบางสาขาเกินความต้องการของประเทศ โดยเฉพาะสาขาวิชาพลศึกษา สุขศึกษา มวยไทยศึกษา การศึกษาปฐมวัย และภาษาอังกฤษ จึงกำหนดให้สภาคณบดี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย จัดทำแผน 5 ปีในการผลิตบัณฑิตครูในอนาคต รวมถึงให้ส่งข้อมูลจำนวนนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชาของแต่ละสถาบันให้ครูสภา” (กัจจร ตติยภวิ. 2556) และสอดคล้องกับไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2556 : 6) ที่กล่าวว่า “ที่ผ่านมาคณะกรรมการครูสภาได้หาแนวทางควบคุมคุณภาพการผลิตครู พบว่ามี 2 แนวทาง ได้แก่ การสอบวัดความรู้ก่อนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เช่นเดียวกับวิชาชีพแพทย์หรือพยาบาล และการควบคุมกระบวนการและขั้นตอนการผลิต แต่แนวทางแรกพิจารณาแล้ว มีขั้นตอนซับซ้อน เพราะจำนวนนักศึกษาคูรมีมากกว่านักศึกษาแพทย์และพยาบาลหลายเท่าตัว ดังนั้นแนวทางการควบคุมการผลิตครูจึงเหมาะสมจะนำมาใช้มากกว่า” ดังนั้น ในทางปฏิบัติสถาบันผลิตครูแต่ละแห่งจะต้องกำหนดจำนวนรับที่ชัดเจนให้เหมาะสมกับศักยภาพของสถาบัน ผลิตครูแต่ละแห่งเพื่อการผลิตที่ได้มาตรฐานและคุณภาพ

2.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน : พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเกณฑ์และมาตรฐานการผลิตครูของประเทศและความเป็นสากล โดยคำนึงถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตและอัตลักษณ์ของสถาบัน ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านนี้ประกอบด้วยมาตรการดำเนินงาน 12 มาตรการ ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนนั้น คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์จะต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย มีวิธีการให้การศึกษ

เพื่อสามารถผลิตครูที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครู สังคมและชุมชน และปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นระยะๆ เพื่อให้สามารถสร้างครูในยุคปัจจุบันที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ครบถ้วน เช่น หลักสูตรสำหรับผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง หลักสูตรสำหรับโรงเรียนแต่ละแบบตามความต้องการของหน่วยงาน หลักสูตรการผลิตครูที่มีความถนัดทั้งในเนื้อหาวิชา ทักษะเชิงวิชาการและวิชาชีพ (วิเศษ ชินวงศ์, 2553 : 6) และสอดคล้องกับสมบัตินพรัค (2556 : สัมภาษณ์) ที่เห็นว่าควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เทียบเคียงได้กับสากล เช่น ทบพวนความเหมาะสมของหลักสูตรครู 5 ปี เพื่อให้สัมพันธ์กับหลักสูตรกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน สร้างหลักสูตรปริญญาตรีควบโท 6 ปี และสร้างหลักสูตรปริญญาโทได้ไปประกอบวิชาชีพ

2.3 ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู : พัฒนาระบบและกลไกการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้ได้มาตรฐาน และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยมาตรการดำเนินงาน 7 มาตรการ โดยกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการภาคปฏิบัติเปรียบเสมือนเป็นหัวใจของการผลิต ซึ่งการที่จะทำให้ความมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูบรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ดังที่ดิเรก พรสีมา และคณะ (2541 : 8) ได้เสนอแนวทางว่า การผลิตครูยุคใหม่จะต้องให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้นักศึกษาคูได้สัมผัสกับการเป็นครูในโรงเรียนมากที่สุดเพื่อสั่งสมประสบการณ์จากสถานการณ์ที่เป็นจริง และสอดคล้องกับวิเศษ ชินวงศ์ (2553 : 86) ที่เสนอว่าการผลิตครูยุคใหม่จะต้องให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้นักศึกษาคูได้สัมผัสกับการเป็นครูในโรงเรียนให้มากที่สุดเพื่อสั่งสมประสบการณ์ที่เป็นจริง และหล่อหลอมการเป็นครูที่รักและศรัทธาในวิชาชีพ ดังนั้นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามความต้องการ โดยโรงเรียนที่จะเลือกต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพและมีกระบวนการพัฒนาครูในโรงเรียนเครือข่ายเพื่อให้สามารถเป็นครูที่เลี้ยงได้อย่างมีคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งจึงต้องพัฒนาและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ชัดเจน และคัดเลือกโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูให้ได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และพัฒนาความเข้มแข็งตามกระบวนการที่คณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้วางแนวทางไว้ สอดคล้องกับข้อเสนอของสมาคมการศึกษาเปรียบเทียบและการศึกษานานาชาติ (2554 : 189) ที่ได้เสนอว่า สถาบันผลิตครูทำหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์และสถานศึกษาเครือข่ายให้พร้อมในการที่จะเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่ง ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจาก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทำให้เป็นปัญหาในการดำเนินงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ โรงเรียนและคณะครุศาสตร์ด้วย

2.4 ด้านการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน : เร่งรัด พัฒนาและส่งเสริม คณาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนให้มีสมรรถนะในวิชาชีพ และมีจำนวนเพียงพอ ข้อเสนอเชิง นโยบายประกอบด้วยมาตรการดำเนินงาน 7 มาตรการนั้นถือเป็นนโยบายที่ทุกมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญ ซึ่งการพัฒนาควรเน้นปรัชญาหลักสูตรการฝึกหัดครูที่เน้นหลักสมรรถนะ 3 ด้านคือ ด้านสมรรถนะสำหรับผู้เรียน ด้านทักษะสำหรับครู และด้านคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของครูที่ เน้นการพัฒนานิสัยของครู รวมถึงการจูงใจ ภาพลักษณ์ และบทบาททางสังคม ซึ่งถ้าคณาจารย์ไม่ เข้าใจแนวคิดดังกล่าวจะพัฒนานักศึกษาไม่ได้เลย (พลstätte โพธิ์ศรีทอง. 2556 : สัมภาษณ์) ในการ พัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคในลำดับต้นๆ ที่พบจากการ วิจัย คือ อาจารย์มีชั่วโมงสอนมากและภาระงานด้านอื่นๆ มากทำให้ไม่สามารถผลิตผลงานและการ วิจัย จึงควรที่มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจะต้องทบทวนเกี่ยวกับภาระงาน โดยเฉพาะจำนวนชั่วโมงสอน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับจำนวนการรับนักศึกษาที่มีจำนวนมากกว่าแผนการรับ

2.5 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู : สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ ภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการผลิตครูและเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น ข้อเสนอ เชิงนโยบายประกอบด้วยมาตรการดำเนินงาน 9 มาตรการ โดยในปัจจุบันการทำงานในรูปแบบ เครือข่ายเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ เพราะเครือข่ายทำให้เกิดความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างพลังความเข้มแข็งในเรื่องการผลิตครู โดยเฉพาะ การแสวงหาแนวทางหรือรูปแบบที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) และจากข้อสรุปสภาพ ปัญหาในการดำเนินงานพบว่าปัญหาที่เกี่ยวกับเครือข่ายคืออาจารย์ไม่ให้ความสำคัญกับการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือ และการสร้างเครือข่ายไม่เข้มแข็งต่อเนื่อง เป็นปัญหาในลำดับต้นๆ จึงควรที่ ทุกสถาบันต้องกำหนดมาตรการจูงใจ ให้รางวัลแก่บุคคลและหน่วยงานที่ทำได้ดี เพราะคณะ ครุศาสตร์ต้องแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อร่วมผลิตบัณฑิตอย่างมีคุณภาพ ต้องมีเครือข่าย ในการพัฒนาวิชาชีพครูทั้งในระดับมหาวิทยาลัย เขตพื้นที่และสถานศึกษา มีเครือข่ายระดับภาค ระดับประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งถ้าสามารถกำหนดเป็นข้อบังคับ กฎหมาย จะมีประสิทธิผลมาก ยิ่งขึ้น คั้งที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเครือข่ายการผลิตครูว่า “ควรออกเป็นกฎหมายและ กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างจริงจัง มิฉะนั้นจะคิดว่าเป็นเรื่องของ สถาบันผลิตครูฝ่ายเดียว จึงขอให้เป็นเรื่องของประเทศชาติ” (พลstätte โพธิ์ศรีทอง. 2556 : สัมภาษณ์) และสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (2554 : 17) ที่เสนอให้มีการรวมพลัง องค์กรและเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู โดยใช้ยุทธศาสตร์บูรณาการ เน้นการปรับวิสัยทัศน์ และกระบวนทัศน์ใหม่ เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือกับสถาบันอื่นๆ ในการผลิตครู ซึ่งเป็นการ

รวมพลังองค์กรและเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครูทั้งองค์กรภายในที่เป็นคณะและสำนักต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง องค์กรภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะหน่วยงานผู้ใช้ครูและหน่วยงานส่งเสริม สนับสนุนวิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบประเด็นต่างๆที่น่าสนใจ และมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ควรมีการปรับปรุง แก้ไข เร่งรัด และพัฒนาการผลิตครูในเรื่องต่างๆ ได้แก่ 1) การเปิดโอกาส ให้ผู้ใช้ครู ตัวแทนภายนอก ผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการผลิตครู 2) การสร้างความ เข้าใจกับคณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูให้มีความเข้าใจเป้าหมายการผลิตครู 3) การจัดหาเครื่อง คอมพิวเตอร์ให้มีความเพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอนและการบริการนักศึกษา 4) การจัดหา อาจารย์ในแต่ละสาขาวิชาให้เป็นไปตามเกณฑ์ และเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา 5) การจัดตั้งกองทุน หรือ จัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน 6) การประเมินเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนของ คณาจารย์และบุคลากรให้เป็นไปอย่างยุติธรรมและโปร่งใส 7) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน ทางการศึกษาของต่างประเทศ และ 8) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับศิษย์เก่า เพราะพบว่าการดำเนินงานใน 8 เรื่องนี้ มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต่ำกว่าการดำเนินงานในเรื่องอื่นๆ
2. ควรให้ความสำคัญในด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครูมากยิ่งขึ้น เนื่องจาก พบว่า ระดับการดำเนินงานในด้านนี้ต่ำกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้คณะครุศาสตร์ควรนำมาตรการดำเนินงานไปเป็น แนวทางในการเร่งรัด พัฒนา และประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
3. ควรมีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการผลิตครู ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ จำนวนการรับ นักศึกษาในแต่ละปีมากเกินไป การขาดแคลนสถานที่และอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนใน รายวิชาภาคปฏิบัติ นักศึกษามีจำนวนมากเกินไปทำให้ไม่สามารถนิเทศการสอนได้อย่างทั่วถึง อาจารย์ผู้สอนมีชั่วโมงสอนและภาระงานด้านอื่นๆ มากเกินไป อาจารย์ไม่ให้ความสำคัญกับการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือการผลิตครูกับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขาดสถานที่สำหรับการ จัดกิจกรรมนักศึกษา เนื่องจากแต่ละประเด็นเป็นปัญหาการผลิตครูที่มีลำดับสำคัญสูงสุดใน แต่ละด้าน
4. ควรนำข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูจากผลการวิจัยนี้ ไปเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการ ผลิตครู ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพัฒนาการผลิตครูของ สถาบันผลิตครูอื่นๆ ซึ่งมาตรการดำเนินงานการผลิตครู ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 42 มาตรการนี้ได้ผ่านกระบวนการ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา แนวทางพัฒนาการผลิตครูจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ และการประชุมสนทนากลุ่มกรรมการบริหารคณะ

ครุศาสตร์ บนฐานของความครอบคลุม ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความชัดเจน ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ เพื่อให้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้มีความสมบูรณ์มากที่สุด ทั้งนี้ควรมีการนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของแต่ละสถาบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยได้พบประเด็นปัญหาที่ควรนำมาศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูของคณะครุศาสตร์หรือคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยที่อื่นๆ เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบ และได้แนวปฏิบัติที่ดีอันจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายผลิตครู และแนวทางพัฒนาการผลิตครูร่วมกัน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการผลิตครูแบบเจาะลึกในแต่ละด้าน ทั้ง 5 ด้าน โดยดำเนินการวิจัยเป็นกลุ่มมหาวิทยาลัย หรือวิจัยเป็นรายสถาบัน เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา การผลิตครูในแต่ละด้านได้อย่างชัดเจน และตรงกับประเด็นปัญหามากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการสร้างระบบและกลไกการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการผลิตครูระหว่างคณะครุศาสตร์ กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุง และพัฒนาการผลิตครูทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อวางนโยบายการผลิตครูของประเทศทั้งระบบ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้สามารถวางแผนผลิตครูของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการใช้ครูอย่างแท้จริง
5. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการผลิตครูของประเทศไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการผลิตครูและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด